

Eylulden itibaren iki buçuk ay kadar devameden (Efes) hafriyatı 1926-1927 senelerine nispetle daha vasi nişyasta ve daha mebzul vesaitle yapılmıştır. Hey'et eskisi gibi reyasetim altında profesör Kayel ile viyanalı profesör Töyer, doktor Miltner ile almanyalı profesör Adolf Dayisman ve keza asariatika mimarı doktor Hörman dan ibaret idi. Profesör Dayisman hafriyata mübaşeretten biray, doktor Hörman da birbuçuk ay sonrabize iltihak edebilmişlerdir.

Üçsenedir parlak bir muvaffakiyetle idame edilen ve kıymettar keşfiyatla bütün atikiyat âlimlerinin samimi ala^kalarını celpeden (Efes) hafriyatı, muhtelif memleketlerden birçok zevatın Selçuka kadar ihtiyarızahmet eylemelerine vesile olmuştur. Züvar meyanında, Bergama asariatika hafriyatı ile meşgul Berlin müzeleri müdürü doktor Veygand ile rüfekası ve sabık Almanya maarif nazırlarından olup İran ve Kafkas taraflarından tetkik seyahatından dönen Her Smidof gibi zevati ma'rufe bulunduğu gibi Berlin Darilfununu müderrislerinden profesör Lisman da Efese gelerek hey'etimize misafir olmuşlar ve hafriyatın sureti cereyanına yakinen müşahede eylemişlerdir.

Busene İzmirin münecer gençlerinin de kafile kafile Selçuga' şitaban oldukları vehatta iki yuz kişiye yakın bir camianın hususî bir trenle Efese geldikleri gibi İzmir Kızlısesi son iki sınıf

2

talibesi de kıymetli müdür ve muallimlerinin refakatında ta'rihi malumatlarını tevsi maksadıyla Efes'i görmek zahmetini ihtiyareylemişler ve tarafımızdan lazımgelen teshilat gösterildiği gibi şehrin bilumun mebanisi gezdirilmek ve izahat verilmek suretiyle kendileri tenviredilmişlerdir.

Izmir mekteplerinin kurbiyeti mevki dolayısıyla hafriyat esnasında Efese gelmeleri bir taraftan târih derslerini takviye ederken diğer taraftan gençliğin yadigârleslaflı sevmek, tarihin dilsiz fekat zihayat asarına karşı hürmet ve onları ihtimamla hüsnü mahafeza eylemek duygusunu telkiye medar olmak itibarile bairi memnuniyettir. Mekteplere bu ilmi tenezzühü tavsiyeleyen İzmir maarifemini Fuat Bey Efendiye teşekkürü vecibeden atterim.

Hafriyata yetmiş amele ile başlanıldı. Vebumiktar ikinci haftadan itibaren tetrici bir surette tezyitedildi. Sonüç hafta amele miktarı ikiyüz elliye kadar çıkarılmıştır ki bumiktarda amele istihdamedilmiş olması Efes hafriyatının ne vasi mikyasta cereyan ettiğine bir delildir. Halbuki aynı tarihlerde Bergamada istihdam edilen amele miktarı - Komiserlikten Müfettişliğe gelen raporlara nazaren- kırk ile seksen arasında tehavül etmekte idi.

Yunanistandaki (Delos)da, Sisamdaki (Tigani) hafriyatlarına nispetle Efes hafriyatı nispet kabul etmeyecek derecede büyük mikyasta yapılmıştır.

Busene amelenin kısmı azamı; Konya, Isparta, Denizli, Tavas ve havalisi ehalisinden olup haspezzarur iş aramaga gelen rençberler teşkil etmekte idi. Yevmiyeler, kemafissabık 150 şer kuruştan tesviye edilmiştir.

Son günler müstesna olmak üzere havalar gayet müsait cereyan etmekle beraber iklim ve mevki icabatı olan sıtma geçen senelere nispetle busene daha mahsus derecede mevcudiyetini göstermiş ve mesai arkadaşlarımı bazı def'alar fealiyetten alıkoymuştur. bununla beraber eyami resmîye istisna edilecek olursa hafriyata ancak yağmurlu günlerde fasıla vermiştir ki, bu da, üç dört günü tecavuz etmez.

Rüfekam arasında mesai şüretle tevzi edilmiştir: Mimar doktor Hörman ın (Sen Jan) kilisesinin, profesör Töyer in hamamların planlarının ahzile restorasyon planının vücade getirmeleri, profesör Kayel ile bendeniz tarafından, buralarda ki ameliyatın muvaffakiyetle sevk ve cereyanı ile her günki vaziyetleri tetkik ve aynızamanda şüpheli mevakide sondaj ameliyelerini bilfil icra ve buna mümasil bilunum idari ve ilmî işlerin ifası vazifeleri deruhte edilmiş ve doktor Miltner umuruhisabiye ve tali idari işleri deruhte eylemiştir. Profeör Adolf Dayisman kiraatî müşkül olan badelmilada ait kitabeleri hal ve desifre ile meşgul olmuştur.

Onbir hafta devameden hafriyat için amele ^{uzer miyese} masrafı olarak 15753 lira 30 kuruş sarfedilmiştir ki geçen seneki amele yevmiye sarfiyatı 12180 liradan ibaret idi. Şu hisapça 3573 lira 30 kuruş daha fazla sarfedilmiştir. Luzumsuz cesim tugla kitlelerinin dinamit ve barutla dağıdılması için 226 lira doksan, Aydın oğlu İsa Bey camiinin minaresinin ta'miri için Izmirden celbedilen usta masrafı 7 lira elli kuruş, asarı müstahrecenin harabeden Selçuk istasyonına ve Selçuktan trenle İzmir ve oradan müzeğe kadar yalınız nakliye mesarifi olarak 334 lira

4

on kuruş ki minhayselmecmu 16325 lira 70 kuruş sarfedilmiştir.

Hafriyatın devamı sıralarında İzmir vilâyeti azamî teshilatta bulunmuş ve vâli Kâzım paşa hazretleri rüfekayi mesai de lütfe ibraz asarı teveccüh gösterdikleri gibi telefonla hafriyatın sureti cereyanı hakkında malumat istemek, ihtiyacatımızı sormak gibi vekâleti celile namına yapılan bir hafriyata şahsan yüksek alakalarını da izhar buyurmuşlardır.

Geçen senelerdeki hafriyata nispeten daha vasi ve daha şumullu cereyaneden 1928 (Efes) hafriyatı onyedî asırlık latif bir binayı mimarının zahire ihraciyle medeniyet alemine tuhfe edilmesi ve toprak altında kalmış olan (Meandır),(Atena),ve bunamümasil asarı heykeltıraşı ile müssanna luhut gibi belli başlı kıymettar asarın keşfine ve İzmir müzesinin tezyidüservetine badi olmuş bulunması, tarih ve atikiyat alemlerine ifa edilmiş bir hizmet addolunabilir.

1929 senesinde cereyanedecek hamam binalarının bütün müstemilatının teprak altından çıkarılması memuldur. Diger taraftan, tiyatroni karşılarında(N.F.) de enkazı görülen ve Efesin en cesim binalarından madut olup şimdiye kadar muhtelif arkeologlarca tetkik sahasından hariş kalan ve İngiltereli müsyö(Falkener) tarafından jimnas(1) namı verilen ve hatta(Prétorium) zannedilen binayı mimarının gelecek sene hafriına başlanılması musammemdir.

1928 hafriyatı, 7 eylül 1928 tarih ve 1288 mumaralı rapora melfufen takdim kılınan krokide gösterilen mevaki hasredilmiş olup Sen Jan kilisesinin bütün müstemilatıyla ihracına muvaffakiyet hasıl olmuş ve

(1) Ephesus and the Temple of Diana S.100

5

hatta aksamı mimariyesi de bir miktar tasnife tabi tutulmuştur. Ma'bed köye yakın bulunması hasebiyle köy hayvanatınıninçine girmesine ve telvis etmesine meydan kalmamak üzere etrafına dikenlitel çekilmiş, ve zuvara kolaylık olmak üzere ma'bede inmek için merdiven yapılmış ve bir de kapı imal olunarak anahtarı bekçiye teslim olunmuştur.

Hamamlardaki hafriyata gelince: bu müntezam âbidenin raporun sonuna raptedilen $\frac{1}{200}$ mikyasındaki haritada kırmızı boya ile merî mevaki meydana çıkarılmıştır. Bundan başka Ayasuluk şatoları dahilinde küçük bir binanın tetkiki yapılmış ve Efesin muhtelif menatığında, alelhusus şüpheli görülen yerlerde sondajlar icra olunmuştur.

Raporun tanziminde sıra takip olunmuş, menanii mekşufenin fotoğrafleriyle hafriyat esnasında ameliyatın seyrini merî fotoğrafler derçedildiği gibi bulunan asarı heykeltıraşının eskâl ve mahiyetleriyle mensup buldukları asırları hakkında izahat ita ve fotoğrafleri ilave olunmuştur.

STADİYON KURBİNDE ANTONİNOS HAMAMLARI

1927 senesi hafriyatında hamamların meydana çıkarılan şark cephesi hakkında lazımgelen izahat ita olunmuş idi. Budefa, (Sanküer) veya Imperator salonu tabir olunamamahallin ittisalinde bulunan 69metro 86santim tul ve 15 metro genişliğinde bulunan harekâti bedeniye salonunun (planda B harfiyle gösterilmiştir) bir kısmı; A havuzlu salonun bir kısmı; ittisalindeki salonlara geçit veren E merkezi salonun tamamı; D salonu; F medhali; G külhan kısmı; H ve I salonlarının tamamının tahliye ve tathirine muvaffakiyet hasıl olmuştur.

Trzutertibatı, gerek Milet deki Fostin hamamlarından, gerek bir çok mimari tezyinatı İstanbul müzelerine nakledilmiş bulunan Afrodisias hamamlarından(1) daha zengin olan Efesin hamamları, fenni mimari noktai nazarından çok şyani tetkik bir eseri mimaridir. Bizans zamanında dahili salonlarda mesela, medhallerin kapatılarak banyo hauzları yapılmak ve saire gibi ilave ve hazifler, binanın ana planını degiştirmemiştir. Ancak binanın metruk kaldığı zamanlarda, parlak plakajları, mermer deşeme taşlarından bazıları alınmış ve bu tahribat meyanında putperestlik zamanından kalma asarı heykeltıraşının saikai teassüpla başları ifna edilmiştir. Zuhureden heykeller, umumiyetle başları kırık olduğu halde bulunmuştur. Döşemelerin baki kalan aksamının delaletiyle, salonların döşeme satırlarının bazı yerleri elvani muhtelifede muzayik lavhalar ve

(1) burada 1904 senesinde (Mr. Gaudin) hafriyata başlamış bilâhara 1329 senesinde Fransalı (Mr. Boulanger) hafriyata devam etmiş sedit eleyevn hamamların altıda bir kısmı bile açılmış degildir.

ve eskâli hendesiyede küçük kitada ince mermerlerle süslü imiş . Maa haza kubbelerin düşmesiyle bunların bir kısmı da hasara uğramıştır. Binanın pilyeleri, cesim bloklarla ve iki metro kalınlığında ara duvarları harçla yükseldilmiş ve kubbe aksamı umumiyetle gayet pişkin tuğladan yapılmıştır. Hamamın, sıcak ve souk su boruları künklerle dahilen döşemelerin altından adeta örümcekagi gibi dolastırılmış ve hamamın teshini hususu sıcak hava borularıyla duvarlar arasından geçirilmiştir. Hamamın en enteresan olan kısmı E merkezi salonla G külhan kısmıdır. Bu defaki hafriyatta toprak altından çıkarılan aksam hakkında sıra ile malumat verelim:

Jimnas salonunun (Firigidariyom) salonunun ittisalinde bulunan ve planda (B) işareti bulunan (11,94 1400) tul ve arzında döşemesi sarı, kırmızı beyaz ve koyumavi muzayiklerden mürekkep eskâli hendesiyede satıhlı kısım tahliye edilmiştir. Bu kısım, (Firigidariyom) ile ayıran 77 santim kalınlığında bir duva vardır. Karşılıklı pilyelerin arasına derinliği az ve yekdiglerinden su geçip umumi katalizasyona dökülen küçük havuzlar sıkıştırmıştır. Bu havuzcıklar, refikim profesör (Keil)in zan ve tahminine göre çamasır yıkamaga mahsus tekne mekâmında istimal olunur küçük bir (bassain)dir.

Dallıların birinde ikişer metro genişliğinde birer kapı mahalli görulur.(N.F.) Bu kapılardan 29 metro tul ve 11 metro arzında aglebi ihtimal (Apoditeryom) yani soyunma mahalli zannedilen vasi bir salonu dahil olunur.(N.F.) Duvarların etrafında elli santim yüksekliğinde üzerlerinin mermer kaplamaları sökülmüş oturma mahalleri meşhut olur. Salonun döşemelerinden pekazı kalabilmiştir. Bu salondan bir buğuk

3

metro genişliğinde yanyana iki kapıdan 40 metro 70 santim tul ve 9 metro arzında ortasında uzun bir havuzu olan (Firigidaryom) salonına geçilir. Hvuzun tulu 21 genişliği de 9 metrodur. Derinliği 1,5 metro kadardır. Karşılıklı dört basamaklı merdivenlerden enilir. (N.F.)

Zuhureden mermerden masnû iki kıta (Meandır' heykelleri, havuzların dar dillileri üzerinde müstatil kaideler üzerine mevzu olup havuzu süslemekte ve aynizamanda (Meandır)ların dirseklerini dayamış oldukları vazunun agzından havuza su dökülmekte idi. Doktor (Wiegand)'ın (Milet)te (Faustine) hamamlarının (Frigidarium) kısmında yaptığı hafriyatta keşf ettiği (Meandır) heykeli de aynisurette havuzu süslemekte idi(1).

Dr Wiegand dın ahiren neşr ve İzmir müzesi kütüphanesine bir nushasını hediye ettiği (Milet, ergebnisse der ausgrabungen und untersuchungen seit den jahre 1899 . Band 1. Heft 9) nam eserinde (Faustine) hamamları hakkında tafsilat verirken (Frigidarium) havuzlu salonunun bir de (restauré) idilmiş krokisini ilave itmiştir. Efizin(Frigidarium) ne müşabeheti olmak itibarile bir fikri mahsus vermek için profesörün müsaadelerile bulavhanın istinsahedilen bir fotografisini arz ediyorum. (N.F.)

- (1) Bu heykel, Efesinde bulunanlar derecesinde buluşmalar masnu olmakla beraber cesametine binaen havuzun kenarında bırakılmış ve kaidesinin dağılarak havuzun içine düşüp zedelendiği geçen sene esefle meşhudum olmuştur. Heykelin tahkim edilecek kaidesine vaz'ı muvafık olacaktır. Doktor Wiegandın bu hususu ihmal itmeyeceğini ümit itmekteyim.

4

Antoninus hamamlarının (Frigidarium) salonunun birer buçuk metro genişliğinde jimnasa geçitveren iki kapısı ile (Apoditerion)e iki ve clyvm hafredilmeyen diğer bir salona geçilen- kezaiki, merkezi salona geçilen ortada ve dört metro elli santim genişliğinde üzeri yüksek kemerli büyük bir kapı ve tarafeyninde pilyeler arasından yine blokların altından geçitveren ikişer kapı mahalli vardır.(N.F.)

Salonun iki dil'ında karşılıklı, heykel vazına mahsus ikişer (Niche) meşhut olur. Arzettiğim gibi duvarın plakajları sökülmiş, heykeller de yok edilmiştir.

Merkezi salona girelim:

11 metro 26 santim tul ve arzında murabbai olan bu salonun bilahare üç büyük kapıları tuğla ile örtülerek önlerine birer havuz yapılmış, yalnız tarafeynindeki ikişer metro yüksekliğindeki kapılarla iktifa olunmuştur. Sol dilli üzerindeki pilyenin altına tesadüden kapı (M) işaretli (Preforniom) kısmına geçit verir. Bukısmın üzerinde su depoları ve binanın sekafına çıkmak için karşılıklı yirmibeş ayak merdiven meşhut olur. Teshin ocakları duvarlar arasından dolasmakta isede busene layikile tetkike zamanın kısalığı müsaade itmemiştir(N.F.).

Merkezi salonun ittisalinde 10 metro 26 santim tulinde 4 metro arzında, genişliği iki metroyu bulan iki kapılı medhal vardır. Bu kapılar(Caldarium) veya (Tpidarium) itlak olunan hamamın sıcaklık kısmına geçit verir. B₁₁ kısımda hafriyat ilerilemediği için kat'i hüküm vermek doğru olamaz. Maahaza, hamamın sıcaklık kısmının bu tarafta bulunduguna şüphe yoktur.

(Apoditeriyum) salonına avdet idelim:

Salonun müntehasında yanında ki (planda A ve H) harfleri mevzu) salona geçit veren 2 metro 60 santim genişliğinde bir kapı vardır.

Kapının tarafeyninde murabbi birer kaide üzerinde kısmi ulyaları kırılmış bir (Hermès Alcomène)(1) gövdesi meşhut olur. Bunlar yere düşerek parçaparça bir halde bulunmuş isede yerli yerine rekzedilmiştir.

Kapıdan içeri girilince 20 metro tul 10 metro 17 santim arzında diğer bir salona gelinmiş olur.(N.F.) Mermerden döşemeleri sökülmiş olduğu için su künkleri meydanda kalmıştır. Salonun müntehasına doğru 50 santim genişliğinde bir delikten aşağı inilince, iki metroya yakın irtifa'da bir mahal vardır. Dahilen sağ ve sol tarafa münted yollar, toprakla dolmuştur. Budelikten aşağı atılmış cesameti tabiiyeden biraz ufak bir kadın heykeli bulunmuştur.(N.F.) Herhalde bu kısmın geniş bir medhali olmak lazımdır. Mücavir salonların hafırında burasının da tetkikine imkân hasıl olacağı memuldur.

Yevmi altmış, yetmiş amele ile bilafasıla hafriyatı yapılan hamamların geçen senede çalışılan yerleri dahil olmak şartıyla ancak beşte ikisininin tahliyesine muvaffak olunabilmiştir! Gelecek sene binanın tamamının tahliyesine imkânı mali hasıl olursa ikinci asırda vücûde getirilmiş

muazzam bir hamam binasının bütün müstemilatiyle erbabi ilim ve irfanın nazarı tetkik ve mütalaasına bir model arzedilmiş olacaktır.

(1) Hamamın başka bir yerinde bir(Hermès Alcomène) başı bulunmuş ve İzmir müzesine celbedilmiştir. Fotografide görüleceği üzere pek ziyade zedelenen başın bu murabbai direklerde ait olması melhuzdur.

BEREKETDAGI CIVARINDA ŞÜPHELİ
GÖRÜLEN MEVAKİDE Kİ SONDAJ

Hafriyatın son günlerine doğru, Zeytinalanı köylülerinden İbrahim Efendi namında bir zat, nahiye merkezine üç çeyrek saat mesafede ve Bereketdagi civarında bir bahçe içinde bir relief bulduğunu bildirdi. Bu eser(N.F.)da görüldüğü üzere Helenistik devrine ait mergup bir relieftir. Mumailayhin, aynı tarlada çift sürülürken sapanın bir hayli mermer taşlara takıldığı hakkındaki ifadesi, nazari dikkata alınarak bu bahçe dahilinde bir iki sondaj icrası muvafık görüldü. Altı kadar ameleyle reliefin bulunduğu yerde ve buna mücavir olan şüpheli mevkilerde dört sakbe açıldı. Bu tetkikle, Romen ve Bizans devirlerine ait bir çok mebanii hususiyeyi havi olduğu neticesine varılmıştır. Şuhalde bu(Relief)in(1), mevkii kat'iyetle bilinen helenistik şehirden nakledilmiş olduğuna şüpheye mahal yoktur.

Buraya mücavir harap ve metruk bagkulesi ankazı arasında meşhudum olan gladiyatörler reliefde İzmir müzesine naklolunmuştur.

(1) Mahiyeti hakkında(Asari meksufe) faslında izahat verilmiştir.

Aydın oğlu İsa bey Câmîsinin zelzeledensonraki hali:

Efes harabelerinin yanı başında mefahîri milliyemize ait mîmari bir şaheser vardır ki, o da, Aydın oğlu İsa bey câmîidir(1). (N.F.)â da görüldüğü üzere tuğladan olan minaresi, son zelzeleden pek müteessir olmuş ve yıkılmaya müseit bir hal almıştır. Bu yüksek eseri mîmariye heybetüihtişam viren tek minaresinin takviye ve tarsini labüttür. Bu münasebetle refiki mesaim profesör Kayl ile minarenin hafriyat parasından ta'mirine karar virerek Izmire kadar ihtiyarî seyahatle buişe ehil san'atkâr bulup getirdik isede minarenin maalesef tehlikeli bir vaziyet ~~te~~ almasından, ta'miri deruhte etmedi. çatlaklarından nufuzeden yağmurları, on kubbeden kalabilmiş olan iki kubbenin de az zaman sonra yıkılmasınabâis olacagından Evkaf müdiriyeti umumiyesinin bu güzel eserin tez yidi ömri için lazimei kadrişinasigö"stermesi muvafik olacaktır. Keyfiyetin âcilen Evkaf müdüriyeti umumiyesine iş'arını

(1) 1926. Efes raporu. Vekâlet mecmuası Sayı 10 .

HAFRIYATIN SON GÜNLERINE DOGRU:

Hafriyatın hitamından beş gün evvel, işlerin tehaffüf eylemiş olmasından bâzı amelelere yol verilmişti. Bunlardan biri bir akşam nezdime gelerek tarlalarda mantar toplarken yere gömülü bir mermer taşa tesadüf ettiğini haber virdi. Memuriyetim hasebiyle senelerden beri pek yakinen temas ettiğim köylülerimizin uyanık, açık fikirli ve parlak zekâ sahipleri olduklarına çoktanberi iyaman etmiş olduğundan sağlam vücutlu safsimalı magrur bakışlı bu hemşehrinin (Efendi! belki yazılı veya resimlidir, topraga gömülü olduğu için tanıyamadım, acep bir baksan) dimesi ~~ünserine~~ samimî bir düygunun kanaat viren bir beyanı idi. Ferdası kendisini hizmete aldığım gibi daha iki kişi de yardımcı virerek, taşın mevcudiyetini haber virdiği mevkie gittim.

Eski Efesde sondajlar faslında arzedilen bu mıntaka, Efesin(Ma-nyezi dö Meandır) kapısının cenubına ve (Tümulus) tarziyle bir miktar sondaj yaptığımız tepenin şimalinde idi. Üç saatlik mesaf, burada esaslı çalışmak icap ideceği kanaatini vermişti. Rûfekamla bilmüzakere ikinci gün sekiz üçüncü gün otuz amele ile fa'aliyete germi verildi (N.F.)de görüldüğü üzere Efesli maruf bir aile makberine ait teknesi kırılmış musanna cesim bir laht kapagı meydana çıktı. Bunu ikinci bir kapak takibetti. Ortalarında daha büyük bir lahtın yüzlerce parçelere bölünmüş meksuratı tezahuretmeğe başladı. Bu elkadar parçaların delaletiyle anlaşılışığına göre sırf kireç imali zımnında Bizantinler zamanında mahvedilen lahtın İstanbul müzesinde (Sida mara) namiyle maruf

2

lahtın diger bir eşidir. Son günlerin yağmurlu geçmesi ve rüfekamin yevmü hareketlerinin tekarrüretmiş bulunması burada esaslı hafriyat icrasına imkân bırakmayordu. Laht kapagının tafsilatı asarı mekşufe bahsında görüldüğü üzere sıkleti, tonlara balig olmakta idi. Bu azzaman zarfında ihtiyar edilecek iki yol vardı. ya mevki güzelce tespitederek asarı mekşufeyi gelecek sene çıkarmak üzere yeniden toprakla örtmek veya en kuwetli enerji göstererek eserin Izmire naklini mümkün kılmak.!

Böyle kimsesiz, ıssız yerlerde güzel bir eseri heykeltıraşiyi açıktaki cahil çoban çocuklarının yeddi tahripkâranesine bırakmak hiç bir zaman muvafık olmadığı gibi yeniden üzerini toprakla örtmekte şayanı tavsiye olmayan bir hareket idi. Şuhalde eserin Izmire naklini mümkün kılak çaresine tevessületmek en basiretkârane bir tedbir oluyordu. Yola olan mesafe yarım kilometroyu buluyordu. Mevki yüksekçe ve etrafındaki tarlalar kâmilten nadas edilerek devameden yağmurlardan bataklık haline geldiği gibi her hangi vasıtai nakliyeciyi buradan geçirmek mütassır idi. Selçukta böyle iki üç tonluk sıklete mütehammil bir vasıta olmadığı malumdur. Binaenaleyh ya Izmirden veya Kuşadası ile Sökeden büyük bir kamyon celbini tesri etmek lâzım geliyordu. Böyle bir vasıtayı talebinden yirmidört saat sonra bularak Selçuka emrime gönderen ve bu güzel eserin busuretle Selçuk istasyonına naklini temin buyuran Kuşadası jandarma kumandanı yüzbaşı Sait Beye teşekkür borçluyum. Kamyonun tarlalardan geçeceği yere kalas tahtaları konmak suretiyle müruru temin edilmiş ve on saat zarfında istasyona naklolunabilmiştir.

Mahkük fakat henüz laykiyle deşifre edilmeyen bir yazıya göre milattan iki asır dört sene sonra vefateden Efes sakinlerinden maruf bir ailenin makberi olduğu(N.F.) ve bucivarda buna mümasil luhut ve

mekabiri havi (Nekrepol) bulunduğu tahmin olunabilir.

Sondaj mahallinde ki kırıklar, buradaki tahribatın vasi miyasta cereyan ettiğine delalet eder". Bu yüzlerce parçeler kemali ihtimamla toplanmış ve ikinci lahtın restorasyonına medar olmak için diğeriyle Selçuka getirilerek harabe bekçisinin mahafazasına tevdi olunmuştur.

Gelecek sene buradaki tetkikatın ikmali ve kırık ikinci lahtın itmami memuldur.

ESKİ EFESİN ŞEHRİNİN MEVKİNİ TAYİN İÇİN
YAPILAN SONDAJ AMELİYELERİ

Lizimahosun milattan üç asır ewel kurdığı şehrin harabelerile muahhar zamanlarda sâkin olan akvamın metrukâtını toprak altından çikararak tedkık sahasına arzedn atikiyat alimleri, kablel milad on asır ewel Androklesin reyaseti altında yerleşmek isteyen akvam ile bunların Efese girmelerine uzun müddet dayanan ve nehayet yirmi sene kadar Sisamadaında bekletmege mecbur kilan ve menkulati tarihiyyeye nazaran Lelej nami virilen diger bir kavmin gerek menkul ve kerek gayri menkul metrukâtına tesadüf edilememesi; bu ilim ile meşgul olan zevati hayli uğraşdıracak mühim bir keşfiyettir . Filhakika müverrihini kadimenin acaibi âlemden olarak kaydettiği Diyana ma'bedinin de ankazı arasında Kirezüs zamanına aid ma'bedinkinden pek az asâmi mi'mariye göze çarpar . Şu halde arhayik Efesin yerini tayinetmek arkeoloji âlemini şiddetle alakad^{ar} edebilecek tarihi vesaik bulmak farz olmuştur .

Bu maksadla 326, 327 senelerinde olduğu gibi bu defada arhayik Efesin mevkiini tayine ma'tuf araşdırma ameliyelerini icra edilmiştir . 326 ve 327 senelerinde sondaj amelişeleri en fazla Pion dagının Diana ma'bedine karşı olan eteklerle Serapion ma'bedinin kâin olduğu tepenin şimal ve garbına tesadüfeden mevakiâ teşil olunmuşdu . Bu gibi ameliyeler menfi netice bile verseler atide arkeologlar için kıymetdar bir delil olmak itibarile yapılmış bir hizmettir ve onları bu kısımda yeniden teharriatından azâde kilarak vechei mesailerini muazzam harabenin baska baska yerlerine

tevcihе saik olur .

Bu defa bu arařdirma amelîelerini, harabenin diğeri aksa-
mina teřmiletmek lazim geliordu . Vaziyeti topografiyesi azim
tehavvülata mâruz kalan ölü bir Őehir üzerinde intihab edilecek
şantie sahasınının kabarık ve montikül bir mevki'de olması en mu-
vafık bir usuldür . Busebeble (Koresos-Bülbüldagi) ile (Pion-Pa-
nairdagi)nin arasinda ki vadide ve Lizimahos surlarının kurbini-
de ki incir bahçeleri arasinda ki hafifce kabarık bir tarla en-
zâri dikkati celpedebilecek derecede mahmul görülmüş ve sondaj
amelîesi buraya teřmil olunmuştur .

Bu vasi' saha üzerinde yekdiglerinden yüzer metro ve ya dah
ha ziade mesafe ile beş sakbe açılmış tir . Busakbeler, beş metro
arz ve üç metro tulûkünde açılmış olup bazilarında beş metroyu
tecavüzedildikde ancak bâkir topraga tesadüf olunmuştur, ve bit-
tabi' daha fazla tâmika lüzum kendiliginden mündefi olmuştur .
Bazi sakbelerde epok posteriör tabir olunan pek muahhar zaman-
lardan kalma harcla örülmüş âdi ebniê divarlarına ve birde avani
türabiye kırıklarına tesadüfedilmektedir .

Yene bu mevkide mahrutî bir Şekilde yükselmiş tepenin, Ana
dolunun bazı yerlerinde alelhusus Sardes harabelerinde görü-
len tümüslere benzeyişi vardır . Üzerleri toprakla örtülmüş
birer mezarın bir şakibir Şey olmayan bu sünî tepelerden bu civar-
da bir iki dane meřhud olur . Bu minasebetle bunlardan birinin
açılması tahtı vücûpda görülmüş ve on altı amele ile dört gün

kadar sondaj ameliyesine devam olunmuştur . Sardda ki tümülüslerden bazıları-açılmış olanlardan bazıları, netekim, ^{ne}Segeltal tarafından 1855 de hafri icra olunan Alyatin mezarinin medhali Artemis ma'bedine müteveccih olduğu gibi 1912 de amerikalı Mister Böttler ile hafrine başladığımız diğer büyük bir tümülüsün medhalinin de kēzâ aynı suretle bulunduğu nazarı dikkate alınup burada ki sondaj ameliyesini iptina ile Diyana ma'bedine müteveccih cepheye teşmiletтік . Dört günlük mesai bu tepenin bir mezar olmayup alelâde ve sureti mahsusa da insan ve hayvan kemiklerle ve türabî parçalarla yükselmiş bir yigintidan başka bir şey olmadığını göstermiştir . Şu halde öteden beri (yigmatepe) olduğu zihabini veren bu montiküllerin arhayik Efese aid bir tümülüs olmadığına katıyytle hüküm oluna bilir .

Şimdiye kadar şüpheli görülen ölü şehrin bu kısmından bu menfi netice alınınca tedkik nazarlarını başka yerlere atfetmek lazım geliyordu . Filhakika Efesin teharriatı başladığı günden itibaren bütün arkeologlar muvaffakiyetli semerelerini Panayır dağının garb cihetinden iktitafa şai olduklarından civar erazi tedkik sahasından uzak tutulmuştur .

Efesin iki, iki buçuk kilometro şakında ova üzerinde yükselmiş irtifaları yüz elli metroyu geçmeyen (Deliklikaya), (Ekmekci-tepe), (Bereketdağı) isimlerinde üç tepe vardır . Bunlardan ikisi kayalıklı ve akır, üçüncüsü ise şmal sırtları mezzû olup incirlikleri havidir . Her üçünün de vaziyetleri , ezminei kadimede meskûn ve ya askeri bir hususda kullanıldığına dair hiç bir emare göstermez.

Günlerin kisması,yagmur mevsiminin tekarrübü cihetile Stadyon hamamlarında ki faâliyyeti artdırmak icapetdiginden sondaj ameliyyelerine fasıla verildi. Teharriyat esnasında bulunan kandillerden bazılarının üzerinde mevcut kabartma resimlerinin delaletine bunların misillerinin İsviçrede kadim(Findonissa)harabelerinin hafrinde bulunmuştur . (nümerolo)fotoğrafide görüleceği ^{Ri}vecle ortada ki ^rsik araba-sini, bunun ^{sol}solunda bir bugayi meri olan,miladin birinci nisfinin son devirlerine ve sag başda ki,fitil deligi kırık ^{sol}bir elinde kalkan yerine bir istiridye kabuğu,diger elinde deniz mahlukatından bir şey tutmuş kanadli Eros kabartmasını havi kandilde aglebi ihtimal Domisiyanos zamanına aid ma'mulatdandır .

SEN JAN KİLİSESİ HAFRIYATI

Sen Jan ma'bedinin hafriyatı, 1928 senesi Efes hafriyatının en devamlı ve en süreklisi olmuştur. 1927 Efes raporunda arzedildiği(1) üzere ilk seneki hafriyat, Istanbuldaki Ayasofya ile muasır olan bu muazzam ma'bedin (Narteks) ya'ni son cemaat mahallinin toprak altından çıkarılmasına hasredilmiş idi. Bu sefer binanın tamamının zahire ihraciyle iki senedar burada devameden hafriyatın itmamına karar verilmiş ve amele adedi tezyidedilerek faaliyete germi virilmiştir(N.F.)de görüleceği veçhle kubbe, kubbe mesnedleri ve pile gibi binanın içine göçmüş olan ve bazılarının tahminensıkleti yimi tona varan tuğla aksamın ref'ühiraci ameliyesi pek müşkül ve yorgunluklu şerait altında devametmiştir. işleminde binanın (Restorasyon) planının vücade getirilmesine medar olabilecek kıymeti haiz tuğla kavis bağlangıçları, kubbelerin muhit dairesinden ufak parçalarla buna mümasil aksamdan gayrisinin tathir ve tecridi ameliyesi betaetle cereyan etmiş ve buneyanda bazı luzumsuz tuğla kitlelerinin dinamitle dağıdılması usulu ihtiyar olunmuştur.(N.F.)

Bizans devrinde duvar inşasında kullanılan harçların Romen devrine ait olanlarıninkine tefevvukiyyeti pek sağlam ve metin olmasındadır. Bizanslılar harç ihzarı, pişkin tuğla imali hususunda büyük bir kabiliyet göstermişlerdir. Asırlarca tesirati havaıyyeye maruz kalan harcın trahit taşı kadar sertliğini mahafaza etmiş bulunması tetkike değer mahiyettedir. Asarı atika mimarları için yontma mermer bloklarla vücade getirilmiş

bir bina enkazının halisabıkını tersim etmek hususundaki müşkülât tuğla-

(1) Maarif vekâleti mecmuası sayı 14

dan yapılmış mebanininkinde tezauf ider. çünkü göçerek şekilsiz parçalara ayrılmış tuğladan aksandan hatasız tam bir fikir almak çok defalar müyesser olmaz.

Sen Jan kilisesinin enkazından bazı parçalar, kavüslerin genişliği ve yüksekliğini tayin ve tenvire elverişli parçalarada tesadüf edilmiştir.

Jüstinyen zamanında hayli külfet ihtiyariyle vücade getirilen ve büyük bir zelzele neticesi göçmüşolan bu binanın kubbelerini tutan pilyelerin alt kısımları müstesna olmak üzere hemen kâmilen tuğladan yapılmıştır. Murabbai şekildemermer pilyelerin genişliği dörtbuçuk metroyu bulur. Mermerler, Efesin putperes metrukâtından Stadyon, Tiyatro ve emsali mebani ile yine kadim merkadlerin sökülen enkazından istimal olunmuştur. Bazı bloklar, hamil oldukları kitabeler delaletiyle bunu teyit etmektedirler.

Şurası şayanı dikkattir ki, kubbe ve kemerlerinden bazı büyük kitleleri yirmi otuz metro ma'betten uzaga yuvarlayan bu şedit zelzele, mevziimi idi? Tarihlerin, onüç ve ondördüncü asırda Izmirde böyle bir şiddetli zelzele kaydetmediklerine göre, bu muaazam ma'bedi hakile yeksan iden zelzelenin mevzii olmasına ihtimal virilebilir.

(N.F.)de görüleceği veçhle binanın(Narteks) kısmının sol cenahında tuğladan örülmüş bir minare bakayası mevcuttur. Kilisenin Selçukiler zamanında Câmî olarak kullanıldığına şüphe yoktur. Ancak (Nef) aksanı daha evelce göçüpte yalnız narteks kısmından mı istifade olunmuştu? Buna ihtimal virildiği taktirde 776 senehicriyesinden sonra Ayasulug tahripkâr ikinci büyük bir zelzeleye daha mazuz kalmış dımeğdir.

Binada, alelumum kiliselerde tatbikedilen haçvari plan tatbik olunmuştur. (Apsit) kısmından (Narteks)e kadar olan uzun dilli -dahilen 92,26 santim cenah neflerinin tülü de 63,80 santimdir. Duvarlarının kalınlığı da iki metrodur. Bina, altı kubbeli idi. Bunlara, (N.F.) de görüleceği üzere onaltı pilye mesned vazifesi görüyorlardı. Ortada ki kubbenin kutru 14 metro, diğerlerinin onüçer metro idi. Narteks kısmında ki pilyeler müstesna olmak üzere bilumum pilyeler beyninde ki mesafe onüçer metro olup pilyeler hizasından itibaren esas duvarlara kadar- ki bu aralıklar beşer metroya yakındır- Büyük câmilerde olduğu gibi mahfeller mevcut idi. Bu mahfellere beher pilye aralarında üçer buçuk metro irtifaında dörder ince sutuna basmakta idi. Başlıklarında şekil ()de görüldüğü üzere Jüstinin ile zevcesi Teodora nin monogramlarını haavidir(1).

Bazılarının üzerinde ışık mavi boya ile yıldız izleri seçilebilmektedir. Zemin, alehusus merkezi kubbealtı, muzayik satıhlı, diğer kısımlarda mermer döşemeli idi.

Yokarıdan düşen sutun ve bloklar döşemeleri kırmıştır.

Ma'bedin iriliufaklı kapılarının adedi onu tecavuzeder.

Enkaz arasında dağılmış muzayik kırıntılarının kesreti, duvarların muzayiklerle süslü olduğuna şüphe bırakmaz.

Şurası da ilave edilmelidir ki binaya heybet veren ziynetten fazla büyüklüğü, ve buna inzimameden mevkının hâkim bir tepe üzerinde bulunmuş olmasıdır. Yoksa muasiri olan Ayasofyada ki debdebe ve ihtişam, Sen Jan kilisesinde aranılmamalıdır.

Dahilen muhtelif nukatta yapılan sondajlar, ma'bedin daha eski bir bina üzerine kurulduğunu ispat etmiştir. Yeni zeminin altında elli altmış santim derinliğinde gayet san'atkârane muzayik satıh, Jüstenyen zamanından çok zaman ewelki bir binaya aittir.

Kırmızı, sarı, beyaz, siyah renkte taşlardan mürekkep bu muzayik satih muhtelif eskâli hendesiyeyi havidir. Tetkikatın hitamında tesirati havaiyyeden tehaffüz maksadıyle üzerleri beş santim ince toprakla örtülmüş ve üzerinden hafif bir rylo geçirilmiştir.

Şuhalde altıncı asırdan çok zaman evel (Lizimahos) Efesinde ki halkın Ayasuluga ragbetini celbiçün Jüstinyen devrindeki ma'betten daha evel bir kilise yapılmış olduğuna hükmetmek de hata mutasawer degildir.

§ Meandır heykeli:

billurati şeffaf danelerden mürekkep, beyaz mermerden masnû olan bu eser, cesametitabiiyeden çok büyüktür.

Nehirlere müekkel olan İlah, ince ve müstatil şekilde bir bir kaide üzerine nim çıplak, yarı uzanmış bir halde solelinde (cornes abundance) "1" tutarak dirsegini, karnı dar, agzı kenarlı, yatik bir uzun vazoya dayamış, sağkolunu gevşek bir surette dizlerine doğru uzatmış, kabarık saç ve uzun sakallı, başı diyadelmi "Z"; burnu hafifçe zedelenmiş, pomatler çıkık; sakal gösün üzerine düşerek dağılmakta olan bu çok güzel ve yüksek eseri san'at, badelmilad ikinci asır masnuatındandır. Bu eseri heykeltıraşı Frigidariyum havuzunun kenarını süslemekte ve vazunun agzından havuza su dökülmekte idi.

" 1 " içerisi nemfler tarafından çiçek ve meyva ile doldurulmuş boynuza itlak olunur ki, bolluga delalet eder.

" 2 " Bir nevi taş.

ATENA HEYKELİ:

Başıyla kolları mefkut, ayakları kırık olan, beyaz mermerden masnû, fakat ratıp toprak altında kaldığı için kirlimtirak bir renk bağlamış olan, ilahci akıl ve senayi nefise timsali (N.F.)de görüdüğü üzre, gösü pullu ve kenarları yılanla dolanmış hitonla melbus, ve sol omuzundan uçları kıvrımlar yaparak aşaya sarkık himatyona bürünmüş, gösü ortasında bu ilaheye mahsus olan meduz başı resmini meri cesameti tabiiyeden biraz büyük bu eser de bâdelmilatikinci asır ma-snuatındandır.

VEDIUS ANTONINOS BAŞI:

Mermerden masnû olan bu baş, pek fazla hasara ugramıştır.. Etli yüzlü, çikık ve genişçe alınlı, basık ve gömülü kulaklı, az sağ ve az kaşlı, dolgunca yanak ve çember sakallı, alın kısmı geniş ve müdewer, gözler nispeten yekdiglerine yakın, magrur bakışlı, burniyle biyık ve sakalı kısmen kırılmış, boyuna kadar bir baştır. Aglebi ihtimal hamamların banisi ve Efesin ikinci asırda erbabi servetinden Veditus Antoninus ın başı olması melhuzdur.

APOLLON STATÜETİ:

Müdüer bir kaide üzerinde başıyla kolları mefkut; gövde, dizlerin yukarısından ufkan ikiye ayrılmış olan bu eser yanında yarım âli- hlerden birini hâmil bir Apollon heykelcigidir. Romain imperatorluk devri masnuatındandır.

KAHRAMANLIGA AIT LAVHA:

Kısmi ulyası iki uçtan kırılmış üzerinde bir suvari ile bir mezbah ve yerden mezbaha doğru gövdesini kaldırarak başını mezbaha uzatmakta olan resmi havi(Relief héroïque) tâbir olan kahramanlığa ait bir kabartmadır.

24 x 19 x 0,06

NEZRI LAVHA:

Üzerinde sol eliyleasa tutmakta Zevs Milihiyos tur. Yanındaki yılan, gövdesini yerden kaldırmış ağız açık karşısında = vücudu sili-
nmiş = bir ele hücum vaziyetinde bulunuyor. Altında üç satırdan ibaret kitabe:

Refikim Miltener tarafından şu suretle tükçeye çevrilmiştir:
(Zevs Milihiyosa dimagoras oğlu estiyayos ithafetmiştir)

Hellenistik nezri bir kabartmadır.

0,15 x 0,53 x 0,26

MEANDIR:

Üzeri dalgallı ince, uzun me rmer kaide üzerinde, sol dirseğini
ağız dar, devrik bir vazoya dayamış kait vücut çıplak, (Phallus)=aletini
ni kısmen örten ayak bileklerine kadar bir ihrama bürünmüş , sağ aya-
ğını solunun üzerine atarak uzatmış; eller, ayaklar bilekten kırık,
sağ elini gergin olmiyan bir surette dizine doğru uzatmış; adalat etli,
saç, sakal mebzul burnunun uciyle bıyıklar cüz'î hasara ugramış, sol
eliyle tuttuğu bir cismin bakî kalan kısmı omzuna dayalı (Meandır)
heykelidir. Antoninos hamamlarının (Ffrigidariyum) salonındaki havu-
zun kenarını süsleyen bu eser de hafriyatın bidayetinde bulunan heykele
nispeten cüz'î bir fark meşhut olur. O da birincisinin başı diyadenli
halde ikincisinin ki sade ve bir de (çiçekli boynuz)u hâmil bulunma-
sıdır. Bu da diğeri gibi aynı devrin mahsulatından mergûp bir eserdir.

HEROS KABARTMASI:

Mermerden mustatıl şeklinde bir levhaüzerine (Haut relief) denilen tarzda kabartma, musanna bir eserdir.

Resim uçar vaziyette sag kolunu yukarıkaldırmış parmaklar yekdi gerine bitişik, elayası açık; solkol, bedenden uzak olarak aşagi sarkık, ; baş hafifçe sola mâil; gözler aşaya ma'tuf; bacaklar zaviyei kaime teşkil eder surette bükük; ayaklar birbirine yakın; hey'eti umumiyesile itinakârane yontulmuş olan bu eser badelmilad ikinci asra ait masnua-ttandır.

irt: 9,62

STATÜET PARÇASI:

Ince ve ön tarafı kırılmış bir kaide üzerinde sol ayagina basarak sagını yana doğru açmış, kısmı ulyası mefkut, yani başında küçük niyasta mülasık olarak başı kırık bir ilâhe heykelini hâmil heykelcik parçesidir. Aglebi ihtimal Isisi mer'idir.

irt: 27 .

TUNÇTAN KOL:

Tunçtan ma'mul küçük kit'ada bir heykelin sağ elidir. Parmakların vaziyeti bir çalgı çalmakta olduğuna de lalet eder. Fazlaca tahammüz etmiştir. Eski bir eserin ikinci asırda vücuda getirilmiş emmuze-cidir.

Tul: 9,24 .

GLADIATÖR KABARTMASI:

0,48 0,48 0,07 Ebadında olan bu kabartma döğüşen iki gladiatörü mer'idir. alt kısmı mâilen kırıktır. tarzı tas'nii kabacadır.

KADIN HEYKELİ:

Kaidesinin ön tarafı kırılmış . Bir Romalı kadın libasını geymiş olan bu heykelin başı mefkut olduğu gibi gövdenin belden yukarı da ufkan ikiye ayrılmıştır. Eser, hamamın külhan kısmında bulunduğu için üzerinde alâimi ihtirak meşhut olmaktadır. Bâdelmilad ikinci asra mensup masnuattandır.

irt: 1,30

LAHT KAPAGI:

Beyaz ve büllurati ince mermerden masnû 1 metro 60 santim uzunlugunda ve 1 metro 17 santim eninde, iki küçük cephesiyle arka cephesi eskâl hendesiye ve ön cephesi mitolojik dört lavhayı havi, şilteyi andırır geniş bir kaide üzerinde uzun oturmuş Romalı bir zevç ile zevce heykellerini mer'i musanna laht kapagıdır.

A. Zevç: oturmuş vaziyette gövdesini dik tutarak sol kolunu yastığa dayanmış, sağını hafifçe uzatarak arkadan zevcesinin omuzuna uzatmış baş dik, ablak bir çehre, geniş alın, kaşlar kalkık, gözler iğirlek, pometler çikik, dudaklar yapışık ve nim mütebessim; sağ, sakal ve bıyık kısaca; müdewer sakal, iri ve kalın boyun; baş, hafif bir surettesaga müteveccih, nazarları vıkar ile memzuğ rahin ve uzaklara ma'tuf; mebzul kıvrımlı himatyona bürünmüştür.

B. Zevce: Himatyona bürünerek zevcinin önünde ikinci bir yastığa dayanarak yarı uzanmış bir vaziyette vücudu inhinalı, sağ hafifçe ileri çekerek solunun üzerine koymuş, sağ kolunu adelei hayatiyesinin üzerine bırakarak parmakları arasından aşağı sallanmakta bir incir? dizisini tutmakta ince belli, mevzun ve kabarıkça memeli, başı mefkuttur.

C. Şiltenin önündeki reliefler, baş ucundan itibaren nahayete doğru santur ile bir neroid, ikincisi triton ile Afrodit ve ortalarında ayna tutan bir Eros; Üçüncüsü: Triton ile Erosun koluna yayı takan

Afodit; dördüncüsü deeline kaval tutan santur ile Afroditi mer'i isede biraz fazlaca aşınmıştır.

Eser birinci asrın sonlarına ait san'atkâraneve pek dekik surette naht edilmiş mergup bir eseri mühimdir.

ATENA BAŞI:

Beyaz ve büllurati ince mermerden masnû olan bu baş, kask giymiş, Akl ve güzel san'atlar ile harp ilahesi olan Atena başıdır. Pek dikkatli bir surette taşnı edilen bu esrın maalesef burniyle alt göz kapakları-ndan itibaren boyuna kadar olan kısmı kırılmıştır.

İrtifai: 9,41

MELBUS KADIN HEYKELCIGI:

Başıyla dizlerden aşağı meküt, sağkol dirsekten kırık, yakası açık ve ince ensiz kuşakla sıkılmış bir elbise giymiş, arkasındaki himasyonun bir ucunu ~~se~~ sol omuzunda tutup diğer ucunu sağkol altından geçmek suretiyle mebzul kıvrımlar yaparak sol kolundan aşağıya sarkıtmiş, kabarıkça memeli, geniş kalçalı, kaim bir kadın heykeli olan bu eser bâdelmilad ikinci asra ait güzel yontulmuş küçük bir statüettir.

irt: 0,58 S.

GENÇ KIZ BAŞI

Burnuyla üstüdeki ce gene, kısmen zedelennmiş, mebzul ve alın üzerinde bir miktar bukle halinde toplu sağ, hey'eti umumiyesi serbest bir san'atkâr kalemiyle yontulmuş genç bir kız başı olup bâdelmilad ikinci asır masnûatındandır.

irt: 0,22

SAKALLI BİR BAŞ:

Mermerden masnû fazlaca zedelenmiş olan bu baş, (Hermes Arkayizon)dir.

Kablemilad beşinci asır ortalarında vücuda getirilmiş bir enmuzicimiladi ikinci asırda istinsahedilmiş bir kopyasıdır. Bu eserin tam ve kâmil olan bir eşi de Begamada bulunmuş olup elyevm İstanbul müzesindedir(1)

Hermesin müstatil şekilde mâlum olan gövdesi, beş satırdan ibaret olan aşağıda ki ibareleri havidir:

(1) Springer. Kunstgeschichte. S . 288 .R . 538 . Ve :

Istanbul müzesi = Catalogue des scupture = S . N° -

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIZM0200101